

Розпотнюк Альона Геннадіївна,
студентка 5 курсу навчально-
наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент
кафедри господарсько-правових
дисциплін навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат економічних наук
Загорняк Н.Б.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСУДНОСТІ ТА ПІДВІДОМЧОСТІ СПРАВ ГОСПОДАРСЬКИМ СУДАМ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Проблеми, які стосуються визначення підвідомчості та підсудності справ господарським судам, не втрачають актуальності, тому все частіше ці питання підіймаються науковцями. З того моменту, як з'явилися адміністративні суди та було прийнято Кодекс адміністративного судочинства України, виникла й потреба розмежування кола справ між господарськими та адміністративними судами [6, с. 3]. Хоча найбільше непорозумінь виникає саме з підвідомчістю, але і питання підсудності залишається колізійним та недостатньо вивченим, в тому числі й на теоретичному рівні. Деякі аспекти цієї проблеми аналізували такі науковці, як М.О. Абрамов, С.В. Васильєв, Д.М. Притика, М.І.Тітов та

інші. Дана проблема аналізувалася також в кандидатській дисертації М.І. Черленяка «Підвідомчість справ господарським судам України» (Донецьк, 2007) [8]. Однак, характеристики видів та, найголовніше, формулюванню чітких та зрозумілих правил визначення підсудності господарських справ за законодавством України, їй досі уваги приділено недостатньо.

Як відомо, розмежування судової компетенції всередині господарської системи називають підсудністю. Зокрема, С.В. Васильєв вважає, що підсудність - це віднесення підвідомчої господарським судам юридичної справи відповідному господарському суду [5, с. 65]. Інші науковці визначають підсудність як розмежування компетенції між різними ланками судів та між окремими судами однієї ланки [4, с. 89], і з цим визначенням доречно погодитися, адже воно є найбільш повним. Підвідомчість - усталена законом сукупність повноважень господарських судів з розгляду та вирішенню справ, віднесених до їх компетенції [4, с. 156].

Правильне розуміння та розмежування понять «підвідомчість» і «підсудність» має велике практичне значення. Якщо підвідомчість дозволяє виявити, який з державних органів є компетентним у конкретній справі (адміністративні, господарські, третейські суди, суди загальної юрисдикції), то підсудність дозволяє розмежувати компетенцію між судами однієї ланки. Деякі автори навіть вказують, що підсудність є засобом конкретизації підвідомчості справ, віднесених до відання суду [6, с. 6].

Зрозуміло, що встановлення підвідомчості спору необхідно для звернення до суду з позовною заявою. Питання підвідомчості статтею 12 Господарського процесуального кодексу України не вирішено, оскільки не визначено вичерпного переліку відповідних спорів [2]. Слід звернути увагу, що положення цієї статті базуються на положеннях Конституції України [1] та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [3], відповідно до яких до ведення господарських судів відноситься розгляд всіх господарських спорів, що виникають між юридичними особами, державними та іншими органами. Таким чином розмежовується компетенція господарських судів та інших органів, у тому числі судів загальної юрисдикції.

Щодо підсудності, то в теорії процесу виділено, зокрема, такі її види: територіальна; виключна; альтернативна; договірна; родова; за зв'язком справ. Як відомо, статті 15 і 16 Господарського процесуального кодексу України закріплюють, що в господарському процесі існує тільки територіальна та виключна підсудність [2]. Територіальна підсудність розмежовує компетенцію між господарськими судами першої інстанції та частіше за все «прив'язана» до місцезнаходження однієї з сторін або спірного майна. Територіальна підсудність, по суті, сприяє задоволенню інтересів відповідача, якому вочевидь зручніше підготуватися до захисту проти позову за місцем свого знаходження [4, 7]. Виключною підсудністю є встановлена підсудність певної категорії справ чітко визначеним господарським судам, що виключає можливість розгляду їх в будь-яких інших господарських судах, як це визначено статтею 16 Господарського процесуального кодексу України.

На сьогодні проблема чіткого формулювання правил визначення підвідомчості та підсудності господарських справ остаточно не вирішена,

вважаємо, що внесення таких змін до Г осподарського процесуального кодексу України, за яких було б встановлено вичерпний перелік справ, що мають розглядатися за тією чи іншою підсудністю господарського суду, сприяло б підвищенню ефективності господарського судочинства в Україні. Зазначене зумовлює потребу у подальших теоретичних дослідженнях цієї тематики.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30 (23.07.96). - Ст. 141.
2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 року // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 6 (11.02.1992). - Ст. 56.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 року // Офіційний вісник України. - 2010. - № 55/1 (30.07.2010). - Ст. 1900.
4. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс Украины: Учебное пособие (курс лекций). - Харьков: "БУРУН КНИГА", 2012. - 192 с.
5. Васильев С.В. Хозяйственное судопроизводство Украины : Учеб. пособие.- Харьков: Эспада, 2004.- 361 с.
6. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. Господарський процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. 4-е вид., перероб.та доп.-Х.: Консум, 2004.- 286 с.
7. Роїна О.М. Господарський процес: Практ. посібник. - К.: КНТ, 2012. - 192 с.
8. Черленяк М.І. Підвідомчість справ господарським судам України : автореф. дис. на здоб.наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право, господарсько-процесуальне право» / М. І. Черленяк. - Донецьк, 2007. - 21 с.